

عزاداری در «بازار تاریخی تبریز» از دیرباز تا امروز

شهر تبریز را بیش از هر چیز دیگر با معنویت آن می‌شناسند، این دیار کهن همواره در فعالیت‌های مذهبی پیشگام بوده و استقبال از ایام سوگواری امام حسین(ع) نمودی از این فعالیت‌هاست که در آذربایجان و به ویژه کهن‌شهر "تبریز" جایگاه ویژه و خاصی دارد.

شهر تبریز را بیش از هر چیز دیگر با معنویت آن می‌شناسند، این دیار کهن همواره در فعالیت‌های مذهبی پیشگام بوده و استقبال از ایام سوگواری امام حسین(ع) نمودی از این فعالیت‌هاست که در آذربایجان و به ویژه کهن‌شهر "تبریز" جایگاه ویژه و خاصی دارد.

مردم تبریز از چند روز مانده به آغاز محرم، پرچم‌های سیاه و سبز را در جای‌جای این شهر تاریخی آویخته و حتی بازاریان نیز سردرب حجره‌های خود را پرچم‌ها بسته و به استقبال محرم الحرام می‌روند و اینجاست که بازار تاریخی و بزرگترین بازار مسقف جهان نیز با فرارسیدن محرم، رنگ حسینی به خود گرفته و به عزای فرزند فاطمه(س) می‌نشیند.

مراسم عزاداری در بازار تاریخی تبریز نام و آوازه‌ی خاصی دارد و از جمله حرکت‌های ماندگار مردم تبریز طی تاریخ بوده است؛ این موضوع بیش از هر چیز دیگری بر معنویت این مردمان تاکید کرده و می‌نماید که عشق "اباعبدالله الحسین(ع)" با گوشت و خون مردم آذربایجان آمیخته شده است.

به گزارش ایسنا، منطقه آذربایجان شرقی، آیین عزاداری تاسوعا و عاشورای حسینی در بازار جهانی تبریز، در پنجمین همایش ملی شورای سیاست‌گذاری ثبت میراث فرهنگی(در سال 91) در فهرست میراث ناملموس آثار ملی به ثبت رسیده است؛ سابقه‌ی این عزاداری‌ها به دوران صفویه باز می‌گردد و برگزاری مراسم عزاداری در تیمچه مظفریه و بازار تبریز از ابتدای تأسیس تیمچه به تاریخ ۱۳۰۵ هجری قمری، مطرح بوده و تا به امروز ادامه دارد.

دسته‌های عزاداری محلات قدیمی تبریز شامل "دوه‌چی، امیرخیز، کوچه باغ، راسته کوچه، دل خون، شهید قاضی، مارالان، جامیش آوا، میر چوبان، خیابان، باغمیشه، انتظاریون، ششگلان، قره آغاج، ورجی، ابوذر، چوستوزلار، لئیل آوا، حکم آوا، سرخاب، سنلاب، عمی زین الدین، چرنداب و نوبار" در بازار تاریخی تبریز به اجرای مراسم عزاداری سیدالشهدا می‌پردازند. عزاداری دسته‌جات از هشتم الی 12 محرم در بازار تاریخی تبریز

این دسته‌جات عزاداری طبق برنامه، از هشتم محرم در بازار تبریز از اوایل صبح در بازار تبریز حضور می‌یابند و به نوبت وارد بازار تاریخی تبریز شده و مسیرهایی از بازار را طی می‌کنند. در طول اجرای مراسم عزاداری(از ۸ الی ۱۲ محرم) دختران و زنان وارد بازار تبریز و تیمچه مظفریه نمی‌شوند. عدم استفاده از طبل و سنج در عزاداری‌های بازار تاریخی تبریز

عدم استفاده از سنج، طبل و... در عزاداری‌های داخل بازار تاریخی تبریز موضوع دیگری است که در خور توجه بوده و بیانگر آن است که در گذر سالیان این عزاداری‌ها اصالت خود را حفظ کرده‌اند.

فعالیت‌های اقتصادی نیز از شب هفتم محرم در بازار بزرگ تبریز متوقف شده و پس از اتمام عزاداری در شب ۱۲ محرم، به غیر از پارچه‌ها و پرچم‌ها، سایر موارد جمع شده و بازار تبریز و تیمچه مظفریه از ۱۳ محرم مجدداً فعالیت‌های اقتصادی خود را از سر می‌گیرند. هیئت‌های محلات قدیمی شامل سه دسته "عرب، عجم و زنجیرزان" هستند

لباس دسته‌های عرب از پایین تنه شبیه دامنه عربی که "اتک" خوانده می‌شود بوده و بالاتنه ای مشابه پیراهن دارد که قسمتی مربع شکل از سینه آن باز شده و سینه عریان می‌ماند که محل سینه زدن است، این قسمت پس از اتمام سینه زنی مجدداً بسته می‌شود. رنگ لباس این دسته سیاه و نحوه عزاداری آنها سینه زنی با دو دست هماهنگ و با سرعت ریتمی تند مخصوص به خود است.

لباس دسته عجم عموماً کت و شلوار و پیراهن مشکی است، این دسته شانه به شانه یکدیگر حرکت کرده و با دست

چپ کت را گرفته و با دست راست با ریتمی آرام در طی سه حرکت با صدای هماهنگ "هی هی" به سینه می کوبند.

لباس دسته‌‌جات زنجیرزان نیز متشکل ازپیراهن گاه (پیراهن عربی) و شلوار مشکی (گاه دامن عربی) است، اعضای دسته فوق به فاصله چند متری یکدیگر حرکت کرده و با ریتمی خاص با سه ضربه پی در پی و هماهنگ به شانه می کوبند.

برخی مراسم‌های آیینی نمایشی که مضمون شبیه خوانی دارد نیز در تیمچه مظفریه برگزار می‌شود. «مرثیه‌خوانی در تیمچه‌ها« و «توزیع نذری« از جمله مراسم‌های بازاریان در ایام محرم است

آقای بهروزی یکی از بازاریانی که قریب به 50 سال است در بازار تاریخی تبریز حجره دارد، او در گفت‌وگو با ایسنا، بازار تاریخی تبریز را مکانی با حرمت و باعظمت برای برگزاری مراسم عزاداری دانست و گفت: زمانی در این بازار تاریخی بازاریانی حضور داشتند که عالم بوده و درس علم و اخلاق می‌دادند.

وی برپایی مراسم عزاداری برای سیدالشهدا را رسم دیرینه بازاریان تبریز و یکی از ستون‌های اساسی اسلام دانست و گفت: حجره داران چند روز مانده به محرم، فضای بازار تبریز را برای عزاداری سیدالشهدا فراهم می‌کنند و با نصب پرچم سیاه و سبز بر درب حجره‌ها رخت عزا بر تن بازار تاریخی تبریز می پوشانند.

این حجره‌دار با بیان این‌که عزاداری‌های بازار تاریخی تبریز حرمت داشته و بسیار اصیل برگزار می‌شود، افزود: در ایام محرم و به ویژه تاسوعا و عاشورای حسینی نیز حجره داران نذری و احسان توزیع کرده و در برخی تیمچه‌ها "تیمچه‌های حاج شیخ" مراسم مرثیه خوانی برگزار می‌شود. بازاریان، خودجوش فضای بازار تاریخی تبریز را برای عزاداری ابا«عبدالله الحسین(ع) فراهم می‌کنند

اصغر زمردی، دیگر حجره‌داری که نزدیک 30 سال است در بازار تاریخی تبریز حضور دارد، وی در گفت‌وگو با ایسنا اهمیت عزاداری‌های بازار تاریخ تبریز را بسیار دانست و گفت: دسته‌های عزاداری محلات از هشتم الی 12 محرم از اوایل صبح وارد بازار تاریخی تبریز شده و در نهایت عزاداری‌های خود را در بازار مظفریه خاتمه می‌دهند.

وی با بیان این‌که در کنار عزاداری‌ها، حجره‌داران سفره‌ی احسان خود را نیز گشوده و پرچم سیاه به درب حجره‌های خود می‌بندند، افزود: بازاریان تبریز بصورت خودجوش فضای بازار را برای عزاداری ابا«عبدالله الحسین(ع) فراهم می‌کنند.

این حجره‌دار با بیان این‌که پرچم امام حسین(ع) همیشه برافراشته خواهد ماند، افزود: طی 30 سالی که در این بازار تاریخی حضور دارم، هرگز عزاداری‌ها کم رنگ نشده و بلکه روز به روز نیز پر رونق تر می‌شود. تاکید بر حفظ و صیانت از آیین‌های عزاداری در بازار تاریخی تبریز

مدیرکل تبلیغات اسلامی استان نیز در این رابطه در گفت‌وگو با ایسنا با بیان این‌که در رابطه با عزاداری‌ها، هر شهر برای خود سنت‌هایی دارد، افزود: سنت عزاداری تبریز، حرکتی و جنبشی بوده و ایستایی نیست.

حجت‌الاسلام شهاب الدین حسینی در مورد قدمت عزاداری‌های بازار تاریخی تبریز گفت: تا جایی که می‌دانم این عزاداری‌ها بیش از 200 سال قدمت دارند و جزو سنت‌های عزاداری دیرینه تبریز است.

وی با تاکید بر حفظ و صیانت از آیین‌های عزاداری در بازار تاریخی تبریز، خاطرنشان کرد: این عزاداری‌ها، افتخار بازاریان و به ویژه اهالی بازار مظفریه بوده و امام جمعه محترم تبریز نیز بر صیانت از این عزاداری‌ها تاکید دارند.

وی با بیان این‌که تبریز یک شهر تاریخی و بازار تاریخی تبریز نیز بزرگترین بازار مسقف جهان است، تاکید کرد: چقدر زیباست این مرکز تجارت که شهرت جهانی نیز دارد، با یاد و نام و ذکر ابا«عبدالله الحسین(ع) برای جهانیان شناخته شود.

گفتنی است، بازار تبریز بزرگ‌ترین بازار سرپوشیده جهان بوده که از بازارچه‌ها، دالان‌ها، تیمچه‌ها، سراها و کاروانسراهای متعددی تشکیل یافته‌؛ این بازار تاریخی در مرداد ماه سال ۱۳۸۹ در

فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسیده ‌است.

گزارش از مهری هاشم‌زاده، خبرنگار ایسنا در آذربایجان‌شرقی